

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรม

นางสาวอนงค์วรรณ อุประดิษฐ์ (พ.ศ. 2545) ได้ศึกษาเรื่อง “ต้นทุนและผลตอบแทนการทำไร่สับปะรดเพื่อส่งโรงงานอุตสาหกรรมของ ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือเพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการทำไร่สับปะรดเพื่อส่งโรงงานอุตสาหกรรมของตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยแยกศึกษาพื้นที่เพาะปลูกออกเป็น 4 ขนาด คือ พื้นที่ 1-10 ไร่ พื้นที่ 11-20 ไร่ พื้นที่ 21-30 ไร่ และพื้นที่ 31 ไร่ขึ้นไป เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามแก่เกษตรกรผู้ทำไร่สับปะรด ตำบลบ้านเสด็จ โดยกำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10 จากกลุ่มที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียน จำนวน 90 ราย และรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า

1. ต้นทุนการทำไร่สับปะรดเมื่อแยกตามขนาดพื้นที่ไร่พบว่า ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ต่ำที่สุดได้แก่ ขนาดพื้นที่ 31 ไร่ขึ้นไป มีจำนวนเท่ากับ 6,919.93 บาท/ไร่ ส่วนต้นทุนในการทำไร่สับปะรดของเกษตรกรบ้านเสด็จ มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 7,789.88 บาท/ไร่ ซึ่งประกอบไปด้วยต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าแรงงานตั้งแต่เตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษาจนกระทั่งเก็บเกี่ยวเป็นจำนวนเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,334.42 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.91 ของต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ค่าวัสดุเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 4,314.88 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.68 ของต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ 235.11 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.41 ของต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ และมีต้นทุนคงที่จำนวน 905.47 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.62 ของต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่

2. ผลตอบแทนจากการทำไร่สับปะรดของเกษตรกรตำบลบ้านเสด็จผลผลิตเฉลี่ยของการทำไร่สับปะรดแยกตามขนาดพื้นที่พบว่าพื้นที่ที่ให้ผลผลิตสูงสุดได้แก่ ขนาดพื้นที่ 1-10 ไร่ เฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 4,525.86 กิโลกรัม จึงทำให้ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่มีผลตอบแทนเฉลี่ยสูงสุดเป็นจำนวนเท่ากับ 9,640.08 บาท แต่เนื่องจากขนาดพื้นที่ 1-10 ไร่ มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่สูงจึงทำให้ขนาดพื้นที่ 31 ไร่ขึ้นไป มีกำไรเฉลี่ยต่อไร่สูงสุดเป็นจำนวนเงินเท่ากับ 1,960.07 บาท อัตราส่วนกำไรต่อต้นทุน ของเกษตรกรผู้ทำไร่สับปะรดตำบลบ้านเสด็จเท่ากับร้อยละ 20.05 อัตราส่วนกำไรต่อยอดขาย เท่ากับร้อยละ 17.01 อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 0.25 และอัตราส่วนกำไรต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีจำนวนเท่ากับ (0.11) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ทำไร่

สับปะรดตำบลบ้านเสด็จมีต้นทุนในการทำไร่สับปะรดสูงและกำไรที่ได้เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนยังมีอัตราส่วนที่ต่ำ

นายอดิศักดิ์ นุสิทธิ์ (2546) ผู้อำนวยการฝ่ายพื้นที่เพาะปลูกข้าวญี่ปุ่น ของบริษัทสยามอโรนี่ (เอส.เอ) จำกัด ได้ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับประจำวัน ที่ 19 ธันวาคม 2546 ในหัวเรื่อง หนูนปลูก “ข้าวญี่ปุ่น” ดึงเอกชนร่วมแจม สร้างตลาดรองรับ : บริษัทสยามอโรนี่ (เอส.เอ) จำกัด ได้ตั้งเป้าขยายการส่งออกข้าวญี่ปุ่นไว้ที่ 40,000 ตันต่อปี ซึ่งขณะนี้มีการส่งข้าวญี่ปุ่นในรูปแบบแป้งข้าว 80% และข้าวสาร 20% ระยะนี้บริษัทอยู่ระหว่างการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องจักร ซึ่งมีกำลังการผลิตวันละประมาณ 200 ตัน ภายในปี 2547 และในอนาคตยังจะมีการขยายโรงงานแปรรูปเพิ่มอีก 3 แห่ง เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคข้าวญี่ปุ่นซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นและมีแผนจะขยายการส่งออกไปยังตลาดสหภาพยุโรป (อียู) และสหรัฐอเมริกาด้วย

นายสมศักดิ์ เทพสุทิน (2546) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับประจำวัน ที่ 19 ธันวาคม 2546 ในหัวเรื่อง หนูนปลูก “ข้าวญี่ปุ่น” ดึงเอกชนร่วมแจม สร้างตลาดรองรับ : ได้เปิดเผยว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง คือ จังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย และกำแพงเพชร ปลูกข้าวญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะข้าวเจ้าพันธุ์โคชิฮิคาริและข้าวเหนียวพันธุ์อีโยกุ ซึ่งขณะนี้พื้นที่ปลูกรวมกว่า 24,200 ไร่ ได้ผลผลิต 15,000 ตันต่อปี ซึ่งปี 2548 ประเทศญี่ปุ่น จะมีการเปิดตลาดตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลกจะส่งผลดีต่อการส่งออกข้าวญี่ปุ่นของไทย ซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การลงทุนปลูกข้าวญี่ปุ่นสำหรับเกษตรกรผู้ที่สนใจหรือต้องการที่จะลงทุนควรทราบถึงต้นทุนที่ต้องจ่ายในการปลูกข้าวญี่ปุ่น และวิธีการคำนวณที่ใช้ในการคำนวณต้นทุนที่ต้องจ่ายในการปลูกข้าวญี่ปุ่นและการวิเคราะห์ผลตอบแทน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การจำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ดังนี้¹

1. วัตถุดิบ (Materials) คือ วัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นสำเร็จรูป ต้นทุนวัตถุดิบแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

¹ ดวงฉวี โกมารทัต, การบัญชีต้นทุน. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 35-36.

1.1 วัสดุทางตรงหรือวัสดุโดยตรง (Direct Materials) หมายถึง วัสดุที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการโดยตรงสามารถคำนวณได้ง่ายกว่าต้นทุนวัสดุที่รวมอยู่ในต้นทุนการผลิตสินค้านั้นหน่วยเป็นเท่าใด เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวญี่ปุ่น

1.2 วัสดุทางอ้อมหรือวัสดุโดยอ้อม (Indirect Materials) หมายถึง วัสดุที่ใช้ในการผลิตสินค้านั้นแต่ใช้เป็นจำนวนน้อย เป็นการยากที่จะทราบได้ว่าจะต้องใช้วัสดุเหล่านี้ ในการผลิตสินค้านั้นหน่วยเท่ากับเท่าใด

2. ค่าแรง (Labor) คือ จำนวนเงินที่กิจการจ่ายเป็นค่าตอบแทนแรงงานในการผลิตสินค้าหรือบริการ การจ่ายค่าแรงอาจจะอยู่ในรูปต่างๆ เช่น ในรูปของเงินเดือน ค่าแรงรายชั่วโมง ค่าแรงรายชิ้น หรือในรูปของผลตอบแทนอื่นๆ โดยปกติจะแยกค่าแรงเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 ค่าแรงงานทางตรง (Direct Labor) คือ ค่าแรงที่ต้องเกิดขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพวัสดุให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป หรือ เป็นค่าแรงที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้านั้น ๆ โดยตรงและสามารถคำนวณต้นทุนค่าแรงที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าแต่ละหน่วยได้โดยง่าย เช่น ค่าแรงในการเตรียมดิน ค่าแรงในการปลูก ค่าแรงในการดูแลรักษา และค่าแรงในการเก็บเกี่ยว

2.2 ค่าแรงงานทางอ้อม (Indirect Labor) หมายถึง ค่าแรงที่ไม่ได้ใช้หรือไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรง เช่น เงินเดือนของยาม ภารโรง เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ไม่ได้เป็นผู้ผลิตสินค้าโดยตรงทั้งยังเป็นการยากที่จะติดตามรายการดังกล่าวเข้าในหน่วยที่ผลิต ทำให้ไม่สามารถคำนวณต้นทุนค่าแรงเข้าในการผลิตสินค้าได้ นิยมจัดรายการนี้ไว้ในค่าใช้จ่ายในการผลิต

3. ค่าใช้จ่ายการผลิต หรือ โสหุ้ยการผลิต หรือ ค่าใช้จ่ายโรงงาน (Factory Overhead หรือ Manufacturing Overhead หรือ Indirect Manufacturing Costs) หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการผลิตสินค้าหรือบริการ นอกเหนือจากรายการวัสดุทางตรงและค่าแรงงานทางตรงได้แก่

- ค่าเช่าเนื่องจากในบางครั้งเกษตรกรได้ทำการเช่าที่ดินเพื่อใช้ในการเพาะปลูกข้าวญี่ปุ่นทำให้เกิดค่าเช่านี้ขึ้นมา สำหรับค่าเช่าเกษตรกรจะจ่ายเป็นรายปีให้กับเจ้าของที่นา

- ค่าภาษีที่ดิน เกิดจากเกษตรกรมีที่นาเป็นของตนเองต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรายปีไร่ละ 5 บาท

- ค่าปุ๋ย เกิดจากการที่เกษตรกรได้ซื้อปุ๋ยเพื่อนำมาใช้ในการเพาะปลูกข้าวญี่ปุ่น โดยใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ให้แก่ต้นข้าว 3 ช่วง คือ ครั้งแรก ให้ใส่ปุ๋ยหลังจากการให้น้ำในช่วงอายุประมาณ 30-35 วันโดยทันที ในอัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ 2 เมื่อข้าวอายุประมาณ 50-55 วัน ให้ใส่ในอัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ 3 เมื่อข้าวอายุประมาณ 75-80 วันให้ใส่ในอัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่

- ค่ายาปราบศัตรูพืช เกิดจากการที่เกษตรกรได้ซื้อยาปราบศัตรูพืชมมาใช้ปราบหญ้าและวัชพืชที่ขึ้นในนาข้าว โดย บริษัท สยามอโรนี (เอส.เอ) จำกัด ได้แนะนำให้เกษตรกรฉีดพ่นสารคุมฆ่าหญ้า นาการ์ด ในอัตรา 250-300 มิลลิลิตรต่อไร่ หรือฉีดพ่นในวันที่ 7 - 12 หลังการหว่าน

- ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปลูกข้าวญี่ปุ่น ได้แก่ สายยางรดน้ำ จอบและมีดค้ายหญ้า โดยให้มีอายุการใช้งาน 3 ปี เครื่องพ่นยา เครื่องสูบน้ำและเครื่องตัดหญ้า ให้มีอายุการใช้งาน 10 ปี ส่วนรถไถ ให้มีอายุการใช้งาน 20 ปี ซึ่งใช้วิธีการคิดค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรง (Straight - line Method)

- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น เกิดจากการใช้กับเครื่องสูบน้ำ เครื่องพ่นยา ตลอดจนรถไถนาของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีเครื่องสูบน้ำ เครื่องพ่นยา หรือ รถไถนาเป็นของตนเอง ทุกครั้งเมื่อมีการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เหล่านี้ เกษตรกรจะต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่นเสมอ

- ดอกเบี้ยจ่าย เกิดจากการที่เกษตรกร ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในการปลูกข้าวญี่ปุ่น เกษตรกรจึงได้มีการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ ภายในจังหวัดเพื่อนำเงินมาลงทุน โดยดอกเบี้ยจ่ายที่เกิดขึ้นนี้คิดตามอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ของแหล่งเงินกู้ในแต่ละแห่งที่เกษตรกรได้ทำการกู้ยืมมา ซึ่งการจ่ายดอกเบี้ยของเกษตรกรจะจ่ายหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จ โดยจ่ายทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยไปพร้อมกัน

การคำนวณต้นทุนการปลูกข้าวญี่ปุ่น กำหนดได้ดังนี้

1. ต้นทุนในการปลูกข้าวญี่ปุ่น กำหนดจากค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าแรงงานซึ่งรวมถึงตั้งแต่การเตรียมดิน จนกระทั่งเก็บเกี่ยว รวมกับค่าวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรซึ่งได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าน้ำมันหล่อลื่น ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่าย ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ ในการศึกษาจะแยกต้นทุนตามขนาดพื้นที่ไร่ ตั้งแต่ พื้นที่ 1-10 ไร่ พื้นที่ 11-20 ไร่ พื้นที่ 21-30 ไร่ และพื้นที่ 31 ไร่ขึ้นไป

เกณฑ์ในการแยกขนาดพื้นที่ไร่ แยกตามอุปกรณ์ใช้สอยและการลงทุน ดังนี้

ขนาดพื้นที่ 1-10 ไร่ ประกอบด้วยอุปกรณ์ใช้สอยและการลงทุน ดังนี้

1. เครื่องสูบน้ำ ขนาด 4 แรงม้า
2. สายยางรดน้ำ
3. เครื่องพ่นยา

4. จอบ

5. มีดคายหญ้า

ขนาดพื้นที่ 11-20 ไร่ ประกอบด้วยอุปกรณ์ใช้สอยและการลงทุน ดังนี้

1. เครื่องสูบน้ำ ขนาด 5.5 แรงม้า

2. สายยางรดน้ำ

3. เครื่องพ่นยา

4. จอบ

5. มีดคายหญ้า

6. เครื่องตัดหญ้า

7. รถไถนาเดินตาม

ขนาดพื้นที่ 21-30 ไร่ ประกอบด้วยอุปกรณ์ใช้สอยและการลงทุน ดังนี้

1. เครื่องสูบน้ำ ขนาด 8 แรงม้า

2. สายยางรดน้ำ

3. เครื่องพ่นยา

4. จอบ

5. มีดคายหญ้า

6. เครื่องตัดหญ้า

7. รถไถนาเดินตาม และรถไถนั้งขับ

ขนาดพื้นที่ 31 ไร่ขึ้นไป ประกอบด้วยอุปกรณ์ใช้สอยและการลงทุน ดังนี้

1. เครื่องสูบน้ำ ขนาด 9 แรงม้า

2. สายยางรดน้ำ

3. เครื่องพ่นยา

4. จอบ

5. มีดคายหญ้า

6. เครื่องตัดหญ้า

7. รถไถนั้งขับ

2. ต้นทุนในการปลูกข้าวญี่ปุ่นเฉลี่ยต่อไร่แยกตามขนาดพื้นที่ไร่ คำนวณจาก ต้นทุนในการปลูกข้าวญี่ปุ่นของแต่ละขนาดพื้นที่หารด้วยจำนวนไร่ของแต่ละขนาดพื้นที่ โดยแยกเป็นสี่

ขนาดพื้นที่ ได้แก่ ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ของขนาดพื้นที่ 1-10 ไร่ ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ของขนาดพื้นที่ 11-20 ไร่ ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ของขนาดพื้นที่ 21-30 ไร่ และต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ของขนาดพื้นที่ 31 ไร่ขึ้นไป

ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวญี่ปุ่น มีวิธีวิเคราะห์ดังนี้

1. อัตราส่วนกำไรต่อต้นทุน หมายถึง อัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้น หลังหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้วกับต้นทุนที่ใช้ในการปลูกข้าวญี่ปุ่นทั้งสิ้น คำนวณจากสูตร

$$\text{อัตราส่วนกำไรต่อต้นทุน} = \frac{\text{กำไร(ขาดทุน)สุทธิ}}{\text{ต้นทุนรวม}} \times 100$$

2. อัตราส่วนของกำไรต่อยอดขาย หมายถึง อัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้น หลังหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้วเทียบกับรายได้ที่เกิดจากการขายข้าวญี่ปุ่นทั้งสิ้น คำนวณจากสูตร

$$\text{อัตราส่วนกำไรต่อยอดขาย} = \frac{\text{กำไร(ขาดทุน)สุทธิ}}{\text{ยอดขาย}} \times 100$$

3. อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment Ratio) หมายถึง อัตราส่วนที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นหลังหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้วเทียบกับสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนที่ใช้ในการปลูกข้าวญี่ปุ่นทั้งสิ้น คำนวณจากสูตร

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไร(ขาดทุน)สุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน}} \times 100$$

4. อัตราส่วนกำไรต่อส่วนของผู้ถือหุ้น หมายถึง อัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นหลังหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้วกับส่วนของผู้ถือหุ้น คำนวณจากสูตร

$$\text{อัตราส่วนกำไรต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไร(ขาดทุน)สุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} \times 100$$

โดยผลตอบแทนจากการปลูกข้าวญี่ปุ่นได้แยกให้เห็นตามขนาดพื้นที่ที่ปลูกข้าว ตั้งแต่ขนาดพื้นที่ 1-10 ไร่ ขนาดพื้นที่ 11-20 ไร่ ขนาดพื้นที่ 21-30 ไร่ ขนาดพื้นที่ 31 ไร่ ขึ้นไป